

5. Кафедра струнно-смичкових інструментів. Розвиток львівського струнно-смичкового виконавства і педагогіки. (До історії кафедри струнно-смичкових інструментів) / Офіційний сайт Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-strunno-smychkovyh-instrumentiv/> (дата звернення: 28.08.2025)

**Олександр КРАВЦІВ,
Дмитро ПЕТРІВ**
(Дрогобич)

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА

Сьогодні система освіти зазнає значних змін, що позначається на вимогах до професійної компетентності педагога. Раніше концепція діяльності педагога ґрунтувалася єдино на теоретичному узагальненні матеріалу та передачі знань учням. Але на сьогодні концепція значно змінилася, і роль педагога також змінилася. Тепер педагог в освітньому процесі стає наставником з практикоорієнтованим психологічним підходом до учнів. Крім того, він повинен володіти високою мораллю та моральністю, уміти знаходити індивідуальний підхід до учнів.

Поняття «педагогічна майстерність» має дещо розмиті межі і вчені-дослідники розуміють її по-різному. В освітньому процесі педагог – центральна фігура, яка в очах студентів є прикладом дисципліни, мудрості та досвіду. Мінливість освітньої системи, нові підходи, технології та інструменти діяльності педагогів і їхня професійна компетенція, яка частково є педагогічною майстерністю, є основоположними факторами залученості студентів до процесу навчання [3, с. 196].

Педагогічна майстерність визначається як особистісно-орієнтований психологічний підхід до освітнього процесу, а також як явище, що постійно змінюється, поглинає в себе теоретичні та практичні підходи, а також сукупність об'єктивності та суб'єктивності, що вносяться самим педагогом у процесі своєї діяльності.

Поєднання суб'єктивності та об'єктивності в педагогічній майстерності на перший погляд може здатися негативним впливом, який вносить педагог. Насправді, суб'єктивність та об'єктивність вносяться педагогом з огляду на його особистісні та психологічні характеристики, які визначають підходи, що він використовує у своїй діяльності.

Педагогічна майстерність, як уже зазначалося вище, становить не тільки процес, явище та практичний підхід у викладанні, але й цілу систему зі своїми компонентами. Педагогічна майстерність складається з таких чотирьох компонентів:

1) блок, що включає в себе знання про дисципліну, наукові знання і знання про практичне застосування, а також ерудицію, критичне мислення та інше;

2) особистісний підхід до діяльності;

3) здібності до навчання;

4) вміння та навички планувати навчальний процес [1, с. 115].

З попередніх міркувань можна зробити висновок, що педагогічна майстерність є інтегративною системою, в якій поєднуються професіоналізм педагога, знання дисципліни, творчий підхід педагога до своєї діяльності, а також його вміння та навички.

Усі прояви педагогічної майстерності актуалізуються в освітньому процесі за рахунок взаємодії з учнями, спрямованої як на практикоорієнтовану взаємодію, так і на комунікативну. Налагоджений взаємозв'язок з учнями є критерієм ефективної взаємодії в освітньому процесі.

Процес навчання, у парадигмі сучасної освіти, вибудовується як суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини. Студент виступає активним суб'єктом взаємодії, який насамперед зацікавлений в отриманні знань і спрямовує свою діяльність на самовдосконалення. У зв'язку з цим обов'язковою умовою ефективної взаємодії в освітньому процесі є наявність зворотного зв'язку, який виходить від учня до викладача з метою закріплення знань та отримання відповідей на питання, що цікавлять.

Сама діяльність педагога також є системою, що складається з п'яти компонентів, які варто розглянути:

– гностичний компонент. Походить від грецького слова *gnoseos* – знання. Цей підхід визначається процесом передачі педагогом знань про дисципліну, що викладається, а також основної термінології;

– проєктивний компонент. Ставить метою визначення цілей курсу, а також завдань, які необхідно виконувати студентам на шляху до досягнення цілей;

– конструктивний компонент. Тут викладач визначає зміст курсу, а також обирає педагогічні методи та інструменти для проведення занять;

– організаційний компонент відповідає за визначення завдань, необхідних для реалізації курсу;

– комунікативний компонент включає у себе встановлення міжособистісного контакту між викладачем і студентом, а також його закріплення на встановлений період проведення дисципліни [2, с. 165].

Педагогічна майстерність є основоположним фактором усієї педагогічної культури, яким повинен володіти кожен викладач. Вона поєднує у собі елементи психологічного впливу, професійних навичок і знань, а також різні засоби виразності мовлення, що в сукупності дозволяє педагогу здійснювати свою діяльність.

До педагогічної майстерності, зі свого боку, входять такі компоненти:

– ораторська майстерність;

– майстерність організації лекційних та практичних занять, а також організація діяльності студентів під час занять;

– майстерність володіння педагогічними технологіями.

Усі перелічені компоненти тісно пов'язані між собою і в сукупності визначають педагогічну майстерність. Крім іншого, володіння педагогічною майстерністю передбачає особистісний і творчий внесок викладача.

Творчий початок також є і у використанні педагогічних технік, які викладач застосовує на свій вибір. Педагогічні технології допомагають йому впливати на студентів і керувати їхнім темпом навчання. З цього можна зробити висновок, що педагогічна техніка – це використовувані викладачем способи та прийоми з метою підвищення ефективності працездатності студентів шляхом застосування засобів і методів навчання та виховання.

Отже, педагогічна майстерність – це не просто сукупність професійних якостей, умінь і навичок, а й безперервний процес постійного розвитку, що також свідчить про досвід роботи педагога, його громадянський статус та статус як фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Підборський Ю.Г. Особливості формування педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні науки* / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; упор. Л. Л. Макаренко. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Вип. CL (150). С. 111–119. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-150.2021.11>.
2. Сіпко Л., Лещик І. Педагогічна майстерність як складова професійної підготовки студентів спеціальності 014 (середня освіта). *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2025. Вип. 1. С. 165–171. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-1-165-171>
3. Чендакова Л. Формування педагогічної майстерності майбутніх педагогів професійного навчання. *Молодий вчений*. 2025. № 7 (83). 2025. С. 195–198. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-7-83-42>

*Ірина КУРИЛЯК,
Анастасія-Марія ЧУБІНСЬКА
(Львів)*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІКИ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Трансформаційні процеси в сучасній українській освіті відбуваються в умовах глибоких соціокультурних змін, зумовлених цифровізацією освітнього простору, трансформацією суспільних цінностей та функціонуванням освітньої системи в умовах воєнного стану. Це актуалізує необхідність переосмислення методологічних засад педагогічних досліджень у сфері музичної освіти, яка поєднує освітній і мистецький компоненти та розвивається в умовах інтеграції цифрових технологій. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка педагога-музиканта, здатного до наукового аналізу, творчого пошуку та впровадження інноваційних підходів у професійній діяльності [1; 2].